

Nowa ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym

21 czerwca 2017 r. weszła w życie ustawa z 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (poz. 1089; dalej „ustawa”). Kończy to ponad półtoraroczne prace nad tym aktem w Polsce (pierwsze założenia do ustawy upubliczniono w sierpniu 2015 r., po nich kolejne, a następnie – już w 2016 r. – wydano 5 wersji projektu ustawy). Tym samym 20 czerwca 2017 r. przestała obowiązywać dotychczasowa ustawa z 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (dalej „stara ustawa”).

Ustawa wdraża do polskiego porządku prawnego przepisy dyrektywy 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zmieniającej dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylającej dyrektywę Rady 84/253/EWG (z późn. zm.) (dalej „dyrektywa”) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego (dalej „rozporządzenie”). Ustawa zawiera przepisy, które umożliwiają stosowanie rozporządzenia, a także stanowią wykonanie opcji – dla krajów członkowskich – które są w nim zawarte.

Na pierwszy rzut oka nowy akt prawny odróżnia od poprzedniego znacząco zwiększona objętość (302 artykuły), a także większy stopień skomplikowania (m.in. poprzez fakt, że czytelnik musi mieć świadomość również tych kwestii, które częściowo lub całkowicie pominięto w ustawie, ale jednocześnie wskazano w rozporządzeniu, czyli również obowiązują w polskim porządku prawnym). Dodatkowo należy mieć na względzie fakt, że w okresie od 17 czerwca 2016 r. (data wejście w życie rozporządzenia) do 21 czerwca 2017 r. (wejście w życie ustawy) rozporządzenie już obowiązywało, a więc pojawiły się określone obowiązki wynikające z niego np. dla podmiotów oferujących usługi audytorskie.

Autor przedstawia w nim najbardziej istotne kwestie, jakie porusza ustawa, grupując je tematycznie, a następnie starając się odzwierciedlić kolejność odpowiadającą kolejności kwestii regulowanych przez ten akt prawny, z pominięciem jednak regulacji kształtujących szczegółowe funkcjonowanie Komisji Nadzoru Audytowego (dalej „KNA”).

Ustawa określa zasady:

- uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu biegłego rewidenta i wykonywania tego zawodu;
- organizacji samorządu zawodowego biegłych rewidentów;
- działalności firm audytorskich, w tym ich organizacji, oraz odpowiedzialności za naruszenie przepisów prawa;
- przeprowadzania badań oraz świadczenia usług na rzecz badanej jednostki;

- sprawowania nadzoru publicznego nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi, samorządem zawodowym biegłych rewidentów oraz jednostkami zainteresowania publicznego (dalej „JZP”);
- wykonywania czynności rewizji finansowej, w tym w JZP;
- tworzenia i działania komitetów audytu w JZP;
- odpowiedzialności dyscyplinarnej biegłych rewidentów,
- współpracy międzynarodowej organu nadzoru publicznego, w szczególności z innymi organami nadzoru publicznego z państw Unii Europejskiej¹ (dalej również „UE”) i państw trzecich.

1.1. Nowe definicje

Wśród znaczących zmian w zakresie słownictwa warto wskazać, że ustawa zmienia nazwę samorządu z Krajowej Izby Biegłych Rewidentów (KIBR) na Polską Izbę Biegłych Rewidentów (PIBR). Zmiana stanowi uwzględnienie postulatów samorządu w tym względzie, który argumentował, że KIBR był jedynym instytutem biegłych rewidentów na świecie, który nie wskazywał w swojej nazwie kraju pochodzenia, co znacząco utrudniało promowanie dobrego imienia Polski i profesjonalizmu biegłych rewidentów przez przedstawicieli samorządu uczestniczących w międzynarodowych spotkaniach, konferencjach i kongresach.

Wśród ważnych zmian w kwestii nazewnictwa należy również zauważyć, że dotychczasowe podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych stały się firmami audytorskimi (art. 3 ust. 3 ustawy).

Wśród definicji wprowadzanych przez ustawę na uwagę zasługują również następujące kwestie:

- ustawodawca odszedł od sformułowania usług poświadczających (wchodziły w zakres czynności rewizji finansowej w definicji zawartej w starej ustawie) na rzecz usług atestacyjnych, przez które należy rozumieć usługi mające na celu uwiarygodnienie w wysokim lub umiarkowanym stopniu zagadnień obejmujących w szczególności informacje finansowe i niefinansowe, systemy, procesy, a także aspekty zachowań lub postaw określonych podmiotów, w oparciu o dowody uzyskane w trakcie przeprowadzenia odpowiednich procedur, stanowiące podstawę wydawanej, zgodnie z przyjętymi kryteriami, oceny zagadnień będących przedmiotem tych usług, zamieszczonej w sprawozdaniu z wykonanej usługi;
- wprowadzono definicję usług pokrewnych, przez które rozumie się usługi polegające na przeprowadzeniu uzgodnionych procedur, wykonywanych w oparciu o uzgodniony cel, zakres prac i sposób ich wykonania, których opis i wynik są przedstawione w raporcie z wykonania usługi, lub usługi kompilacji informacji finansowych, których celem jest wykorzystanie wiedzy z zakresu rachunkowości do zebrania, sklasyfikowania i podsumowania informacji finansowych;

¹ Warto wiedzieć, że do krajów UE dla celów ustawy zalicza się również Islandię, Norwegię i Liechtenstein, które formalnie nie należą do UE (art. 2 pkt 25 ustawy).